

В і д з и в

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора Поясок Тамари Борисівни про дисертацію Сороквашина Сергія Володимировича на тему: «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Модернізація системи освіти, її докорінне реформування відповідно до сучасного рівня світової цивілізації заклали основи національного відродження України на ґрунті державності та демократизації суспільства. Адже вища освіта сьогодні стає провідним чинником у визначенні життєвої та професійної траєкторії, стратегії розвитку особистості. Відповідно підготовка кваліфікованого робітника, конкурентоспроможного, компетентного, здатного до ефективної роботи на рівні світових стандартів, є основною метою професійної освіти.

Поряд з цим, впровадження в усі сфери життя новітніх інформаційних технологій і найскладнішої техніки, обладнання зумовило те, що особливого значення у підготовці кваліфікованих робітників-будівельників набуває проблема формування їхньої інформаційно-комунікаційної компетентності як складової професіоналізму.

Отже, необхідність переходу професійної освіти на якісно новий рівень пов'язана із суттєвою трансформацією функцій фахової діяльності робітників-будівельників, а тому і потребою у формуванні нових професійних компетенцій вищезазначеного фахівця. Все це вимагає якісних змін у професійній підготовці майбутніх робітників-будівельників, зокрема, в організації процесу формування їх інформаційно-комунікаційної компетентності.

Зміна парадигми професійної освіти зумовила необхідність розробки концептуальних підходів до процесу її реформування з позиції сучасних реалій, переосмислення її місця у соціальному та культурному середовищі,

забезпечення системного бачення її завдань. Зазначене викликає необхідність використання таких інтерактивних форм, методів, технологій навчання, які активізували б пізнавальну, творчу, інформаційно-комунікативну діяльність студентів, забезпечили б формування знань та умінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності робітників-будівельників. У зв'язку з цим формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки набуває особливого значення.

З огляду на вищезазначене, тема, обрана дисертантом, є актуальною і доцільною для дослідження. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, чітко визначено його об'єкт, предмет, мету та завдання, сформульовано гіпотезу, визначено методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів у практику. Слід відмітити чіткість формулювання гіпотези дослідження, яка полягає у тому, що успішність формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки забезпечується технологією, спрямованою на формування мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного компонентів зазначеної компетентності, передбачає реалізацію пропедевтичного, змістово-процесуального, рефлексивно-аналітичного, контрольного-оцінювального етапів, оптимальне поєднання засобів, форм і методів навчання, здатних забезпечити формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі (с. 25). По суті далі, послідовно у першому і другому розділах дисертації, автор здійснює теоретичне і технологічне обґрунтування й експериментальну перевірку положень, закладених у гіпотезі.

У першому розділі паном Сороквашиним досліджено теоретичні засади формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі; здійснено компонентно-структурний аналіз феномену «інформаційно-комунікаційна компетентність майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі»; охарактеризовано можливості комп'ютерних дисциплін у формуванні зазначеної компетентності. З урахуванням результатів наукових досліджень та поглядів щодо феномену

інформаційно-комунікаційної компетентності, враховуючи особливості професії будівельника, різновиди професійних завдань та сучасні погляди на професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти, пан Сороквашин пропонує інформаційно-комунікаційну компетентність кваліфікованих робітників будівельної галузі розглядати як складову професійної компетентності та трактує її як інтегративну професійно-діяльнісну характеристику фахівця, що являє собою здатність до кваліфікованого вирішення ним професійних завдань, виконання будівельних робіт, професійної самопрезентації з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій (с. 72).

На підставі проведеного аналізу наукових досліджень та враховуючи специфіку майбутньої професійної діяльності кваліфікованих робітників будівельної галузі, здобувачем виокремлено такі структурні компоненти інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі, як: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний (с. 76).

В основу діагностування кожного з указаних компонентів дисертантом покладено критерії, показники та відповідні їм рівні сформованості, виокремлені на підставі аналізу психолого-педагогічної літератури (табл.1.5). Зміст кожного критерію конкретизується за допомогою показників, що дають змогу діагностувати загальний рівень ІКК майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі.

У другому розділі дисертаційного дослідження автором зроблено найважливіше: теоретично обґрунтовано технологію формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки.

Результатом упровадження зазначеної технології є особистість студента з високим рівнем сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності. Це було доведено у ході проведення педагогічного експерименту, результати якого засвідчили, що реалізація технології формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки зумовила суттєві статистично значущі зміни у рівні сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності за кожним критерієм і досліджуваного феномену в цілому. Статистичну значущість отриманих результатів було підтверджено за допомогою кореляційного, факторного та дисперсійного аналізів, що переконливо доводить ефективність упровадження технології формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у навчальний процес.

Результати експериментальної роботи узагальнені у табл. 2.12, за даними якої можна зробити висновок, що за усіма визначеними Сергієм Володимировичем критеріями і показниками більш інтенсивна позитивна динаміка у стані сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності спостерігалася у студентів експериментальних груп.

Заслуговує на увагу запропоноване паном Сороквашиним упровадження розробленої технології формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки. Особливо слід відмітити детальний опис імплементації авторської технології у навчальний процес, зокрема, шляхи оновлення змісту навчальних дисциплін, описані дисертантом і узагальнено представлені у табл. 2.1; детальний опис

застосування можливостей Електронного навчально-методичного комплексу з інформатики у викладанні дисципліни на різних етапах уроку, який узагальнено зображено на рис. 2.9; діяльність викладачів і учнів під час використання методів навчання у процесі реалізації технології формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі (табл. 2.2) тощо.

Дисертаційне дослідження пана Сергія Володимировича Сороквашина має вагому практичну цінність: розроблено комплекс навчально-методичних матеріалів для викладачів ПТНЗ будівельного профілю щодо формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників, який містить банк теоретичних і практичних занять, навчальних проектів, завдань з професійною спрямованістю, завдань для самостійної роботи учнів, роздаткового матеріалу, Електронний навчально-методичний комплекс з інформатики. Автором дібрано та адаптовано пакет діагностичних матеріалів для визначення рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності; розроблено програму діяльності комп'ютерного клубу „Інтерактив” та програму спеціального курсу „Інформаційно-комунікаційна компетентність”.

Заслуговують на увагу зроблені здобувачем висновки як до кожного розділу, так і загальні. Вони ґрунтовні, виважені, конкретні.

Результати дослідження повністю відображені у наукових публікаціях, яких у дисертанта 20. З них 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в іноземному науковому виданні, 14 – тези доповідей у матеріалах конференцій.

Зміст автореферату в цілому відповідає змісту дисертації.

Констатуючи високий науковий рівень виконаного дослідження, його безперечну теоретичну і практичну значущість, слід відзначити, що автору не вдалося уникнути певних недоліків у роботі:

1. На наш погляд, недостатньо розкрито зміст реалізації рефлексивно-аналітичного (рефлексія, самодіагностика, самокоректування) етапу

технології формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі. Не зрозуміло, як здійснювався комплекс моніторингових процедур, спрямованих на визначення рівня сформованості зазначеної компетентності і що це за комплекс.

2. Не можна не відзначити той факт, що робота значно виграла б, якби у підрозділі 1.2. автор більш детально розкрив особливості професійної підготовки кваліфікованих робітників саме будівельної галузі, специфіку їх майбутньої професійної діяльності. Це допомогло б більш глибоко зрозуміти роль і значення формування у них інформаційно-комунікаційної компетентності.
3. Вважаємо, що автором недостатньо аргументовано і доведено на с. 54-56, що наведені наукові дослідження розкривають інформаційно-комунікаційну компетентність як складову.
4. Автором зроблено загальнотеоретичний висновок про доцільність та необхідність формування інформаційно-комунікаційної компетентності в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу. Дисертант формулює визначення зазначеного середовища та виокремлює його складові (рис. 1.4) на основі наведених праць. Вважаємо за необхідне більш детально охарактеризувати запропоновану автором ідею діяльності учнів в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу.
5. На нашу думку, під час розкриття змісту експериментальної роботи слід було більш чітко показати, яким чином здійснювалося формування груп умінь діяльнісного компоненту, що характеризують володіння інформаційно-комунікаційною компетентністю, а також у підрозділі 2.3 проаналізувати сформованість діяльнісного компоненту за результатами експерименту в розрізі груп умінь, а не лише навести статистичні дані.

6. Перед кожним розділом доцільно було б подати відповідну анотацію. При оформленні додатків слід використовувати інтервал 1,5, як і в усій роботі.

Разом з тим, висловлені зауваження не знижують наукової значущості праці. Дисертаційна робота Сороквашина Сергія Володимировича є самостійним дослідженням, яке вносить вагомий внесок у теорію і методику професійної освіти, у ньому вперше розроблено й експериментально перевірено технологію формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки на підставі системного, діяльнісного, компетентнісного, контекстного, особистісно орієнтованого підходів.

Отже, правомірно зробити загальний висновок про те, що дисертація «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі у процесі професійної підготовки» за актуальністю, змістом, одержаними результатами, обсягом і оформленням відповідає профілю спеціалізованої вченої ради, відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій, а саме пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), що дає підстави для присудження Сороквашину Сергію Володимировичу наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету права, гуманітарних
і соціальних наук Кременчуцького
національного університету
імені Михайла Остроградського

Т. Б. Поясок